

PROJEKT ZDRAVLJE SVIMA

Jakov Ivković¹, Ivan Vukoja^{1*}, Danko Relić^{1,2}, Mario Mašić¹, Olga Plazibat¹, Vesna Jureša^{1,2}, Jadranka Božikov^{1,2}, Vida Demarin³

¹Udruga narodnog zdravlja Andrija Štampar, Rockefellerova 4, 10000 Zagreb, Hrvatska

²Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet, Škola narodnog zdravlja Andrija Štampar, Rockefellerova 4, 10000 Zagreb, Hrvatska

³Udruga za neuropsihijatriju, Kvaternikov trg 9, 10000 Zagreb, Hrvatska

Sažetak

Udruga narodnog zdravlja Andrija Štampar u suradnji s partnerima Zagrebačkim institutom za kulturu zdravlja, Udrugom za neuropsihijatriju te Društvom za prevenciju moždanog udara pokrenula je projekt „Zdravlje svima“. Projekt je prepoznat od strane Ministarstva zdravlja Republike Hrvatske te je na natječaju za udruge bio među najbolje ocijenjenima i stoga je njegovo provođenje financijski potpomognut od strane Ministarstva zdravlja.

„Zdravlje svima“ je projekt koji je prožet mišlju kako se pojedinca i pacijenta ne smije promatrati isključivo kroz prizmu bolesti te ga se na istu simplificirati, već da svaka osoba treba biti promatrana u jedinstvu svog fizičkog, psihičkog, socijalnog i duhovnog stanja.

Projekt ima za cilj promovirati zdravlje provedbom aktivnosti osmišljenih prema načelima dr. Andrije Štampara koji je zagovarao djelovanje struke među populacijom, a ne samo u zdravstvenim ustanovama. Anketiranjem stanovništva mladi liječnici i studenti medicine stječu praktična znanja koja u svojem budućem radu prenose na generacije mladih liječnika te osviješćuju pacijente o potrebi razvijanja kulture zdravlja. Provođeci edukativno-promotivne aktivnosti među općom populacijom promiču se zdravi stilovi života i važnost zdravlja i prevencije bolesti.

Ciljevi koji se postižu provedbom projekta su praćenje i ocjena zdravstvenog stanja i kvalitete života stanovništva, identifikacija zdravstvenih problema i opasnosti za zdravlje stanovništva, promicanje zdravih stilova življenja i sprečavanje i suzbijanje rizičnih čimbenika bolesti, smanjenje socijalnih nejednakosti u zdravlju i promocija zdravlja.

Važnost promicanja zdravlja nije samo zadatak nacionalnih i lokalnih zdravstvenih politika, ustanova i djelatnika već i organizacija civilnog društva u kojima stručnjaci nesebično prenose svoja znanja i kroz aktivnosti ovoga projekta educiraju javnost i osnažuju kapacitete za provedbu i nekih budućih programa i projekata promocije i očuvanja zdravlja.

Ključne riječi: Udruga narodnog zdravlja Andrija Štampar, Zdravlje svima, Ministarstvo zdravlja, populacija, javnozdravstvene aktivnosti

Uvod

Kronične nezarazne bolesti (KNB) jedan su od vodećih zdravstvenih problema u svijetu. Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije 2012. godine uzrokovale su 38 milijuna smrtnih slučajeva, što čini 68% svih smrtnih slučajeva na svijetu. Pretpostavlja se da 86% svih smrtnih ishoda u Europi uzrokuju KNB. Osim zdravstvenog, govorimo i o socijalnom i ekonoimskom problemu koji osjećaju sve zemlje svijeta. S obzirom da 42% smrtnih slučajeva uzrokovanim

KNB čini smrt osoba mlađih od 70 godina, koje je moguće spriječiti, nužno je djelovati preventivno (WHO, 2014). Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo iz 2014. godine vodeći uzrok smrti u Republici Hrvatskoj su kronične nezarazne bolesti (HZJZ, 2014). Razvoju KNB pogoduju zajednički čimbenici rizika poput pušenja, povišenog krvnog tlaka, šećera i masnoća u krvi, pretilost, tjelesna neaktivnost i neadekvatna prehrana, a na sve njih može se utjecati vođenjem zdravog života (Arena i sur., 2015).

*Corresponding author: Ivan Vukoja, iv.vukoja@gmail.com

S tim u vezi Udruga narodnog zdravlja Andrija Štampar prepoznala je problem kroničnih nezaraznih bolesti te je u suradnji s partnerima Zagrebačkim institutom za kulturu zdravlja, Udrugom za neuropsihijatriju i Hrvatskim društvom za prevenciju moždanog udara pokrenula projekt *Zdravlje svima*. Projekt je prepoznat od strane Ministarstva zdravlja Republike Hrvatske te je na natječaju za udruge bio među najbolje ocijenjenima i stoga je njegovo provođenje financijski potpomognuto od strane Ministarstva zdravlja. Cijeli je projekt prožet mišlju kako se pojedinca i pacijenta ne smije promatrati isključivo kroz prizmu bolesti te ga se na istu simplificirati, već da svaka osoba treba biti promatrana u jedinstvu svog fizičkog, psihičkog, socijalnog i duhovnog stanja. Prvenstveni cilj projekta je promocija zdravlja provedbom aktivnosti osmišljenih prema načelima dr. Andrije Štampara koji je zagovarao djelovanje liječnika među populacijom, a ne samo u zdravstvenim ustanovama.

Zdravlje svima

Projekt je pokrenut s ciljem promicanja zdravlja i zdravih stilova života te praćenja zdravstvenog stanja i kvalitete života stanovništva, identifikacije zdravstvenih problema i opasnosti za zdravlje stanovništva. Kvalitativni ciljevi koji su postignuti provedbom projekta su: praćenje zdravstvenog stanja i kvalitete života stanovništva, identifikacija zdravstvenih problema i opano-

sti za zdravlje stanovništva, promicanje zdravih stilova života i promocija zdravlja. Ciljevi koji se postižu provedbom projekta su praćenje i ocjena zdravstvenog stanja i kvalitete života stanovništva, identifikacija zdravstvenih problema i opasnosti za zdravlje stanovništva, promicanje zdravih stilova življenja i sprečavanje i suzbijanje rizičnih čimbenika bolesti, smanjenje socijalnih nejednakosti u zdravlju i promocija zdravlja. Jedna od temeljnih aktivnosti projekta uključivala je anketiranje populacije i mjerenje krvnog tlaka, lipida i šećera u krvi od strane educiranih studenata medicine i mladih liječnika. Druga aktivnost odnosila se na ispunjavanje Hrvatske zdravstvene ankete koju je ustupila Škola narodnog zdravlja Andrija Štampar Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, te upitnik za procjenu rizika od razvoja moždanog udara, ustupljen od strane Hrvatskog društva za prevenciju moždanog udara. Ankete su imale za cilj utvrditi zdravstveno stanje populacije grada Pleternice, uz prikupljanje ostalih podataka o subjektivnoj kvaliteti života i čimbenicima rizika za razvoj bolesti za 788 stanovnika uključenih u istraživanje. Tijekom navedenih aktivnosti, educirani izvoditelji projekta su među ispitanicima promovirali zdrave stilove života, te predlagali na koji način smanjiti prisutnost čimbenika rizika brojnih bolesti, dok su istovremeno stjecali važna praktična znanja korisna u budućem liječničkom radu.

Tablica 1. Popis interaktivnih radionica provedenih tijekom trajanja projekta *Zdravlje svima*

Table 1. The list of interactive workshops completed during duration of the project *Health for all*

REDNI BROJ	NAZIV INTERAKTIVNE RADIONICE	UKUPNO RADIONICA
1	Radionica Moždani udar – kako ga spriječiti	5
2	Šećerna bolest – kako je spriječiti	4
3	Radionica Povišene masnoće u krvi – razlog za uzbunu	5
4	Radionica Najnovije spoznaje za očuvanje zdravlja mozga	2
5	Kronično zatajivanje bubrega - što sada?	3
6	Zašto ću prestati pušiti	3
7	Radionica Hrana za mozak	2
8	Radionica Spolno odgovorno ponašanje	3
9	Radionica Tiče li me se HIV	3
10	Kolorektalni tumori	2
11	Tumor dojke – zašto je samopregled važan	3
12	Osteoporoz	1

Drugi dio projekta baziran je na organizaciji *interaktivnih radionica* kojima se ciljana populacija upoznavala s najčešćim zdravstvenim problemima, a gdje su zainteresirani pojedinci imali mogućnost dobiti medicinske savjete. Ukupno je organizirano 36 radionica s ukupno 12 različitih tema (**Tablica 1**). Radionicama za stariju i srednju dob obuhvaćeno je 746 osoba, dok je na svim održanim radionicama za mlade prisustvovalo 358 osoba.

Tijekom projekta provodila se edukacija volontera kao i ostalih zdravstvenih djelatnika kroz organizaciju simpozija i kongresa. Posebno bi istaknuli međunarodni *Simpozij palijativne skrbi i medicine* u kojemu su sudjelovali svi eminentni domaći i strani stručnjaci. Na simpoziju koji je od Hrvatske liječničke komore valoriziran kao međunarodni ukupno je prisustvovalo 210 sudionika i 45 predavača. Važno je istaknuti da je upravo nakon simpozija započela i adekvatna organizacija i pokretanje palijativne skrbi kao organizirane grance medicine u zdravstvenom sustavu Požeško-slavonske županije.

Također ističemo simpozij Cijepljenje – jučer, danas sutra na kojemu je sudjelovalo 70 slušatelja i 5 predavača, ali koji je ostavio snažan medijski odjek pozitivnih stavova o cijepljenju. Osim toga sudjelovali smo u organizaciji *Simpozija duhovnost u palijativnoj medicini CEES međunarodnog neurološkog kongresa* te smo također kao suorganizatori sudjelovali na četvrtom hrvatskom kongresu o prevenciji i rehabilitaciji u psihijatriji s međunarodnim sudjelovanjem *Depresija u stoljeću uma*, najvećem međunarodnom studentskom kongresu u Hrvatskoj *Croatian Student Summit*, kongresu *Djelo Andrije Štampara – pogled u budućnost* i međunarodnim kongresima *55. međunarodni neuropsihijatrijski kongres* i *26. ljetnoj školi moždanog udara Zdravi načini života i prevencija moždanog udara*.

Na međunarodnom Simpoziju palijativne skrbi i medicine u oba dana sudjelovalo je ukupno 255 aktivnih i pasivnih sudionika, na simpoziju *Cijepljenje – jučer, danas, sutra* i *Djelo Andrije Štampara – pogled u budućnost* sudjelovalo je 97 sudionika. Na ostalim simpozijima na kojima je Udruga sudjelovala kao organizator sudjelovalo je još 991 medicinskih profesionalaca (liječnika, medicinskih sestara, socijalnih rad-

nika). Educirano je ukupno 52 volontera i voditelja projekta. Ukupno je aktivnostima projekta *Zdravlje svima* obuhvaćeno 3828 direktnih korisnika dok se procjenjuje kako je indirektnih korisnika višestruko veći od direktnih korisnika. U provedbi projekta sudjelovalo je ukupno 52 osobe, u vidu izvoditelja projekta, predavača ili volontera, a na projektu je bila zaposlena i jedna mlada osoba.

Zaključak

Promjene koje su nastale kao rezultat naših korisnika su zainteresiranost opće populacije za aktivnosti, upozoravanje o važnosti promjene svijesti naših korisnika o svakodnevnoj potrebi brige za očuvanjem svojega zdravlja, potaknuti savjetima liječnika i educiranih volontera korisnici potvrđuju želju za razvojem zdravih životnih navika te na taj način u budućnosti mogu smanjiti prisutnosti čimbenika rizika brojnih bolesti. Prilikom anketiranja mladi liječnici i studenti su naglasili važnost usvajanja osnovnih zdravstvenih higijenskih navika kod ruralnog stanovništva. Budući da su KNB vodeći uzrok mortaliteta u RH, uz veliki socioekonomski utjecaj, nužno je preventivnim aktivnostima djelovati na rizične čimbenike za razvoj KNB i time ih reducirati. Bitno je naglasiti kako važnost promicanja zdravlja nije zadatak samo nacionalnih i lokalnih zdravstvenih politika i ustanova, nego i organizacija civilnog društva, kroz koje stručnjaci nesebično prenose svoja znanja, educiraju javnost i osnažuju kapacitete za provedbu nekih budućih preventivnih programa. Iako je djelovanje Udruge narodnog zdravlja Andrija Štampar ograničeno, budući da izrada planova i provedba aktivnosti usmjerenih na prevenciju KNB na nacionalnoj razini, prema našem mišljenju nije na zadovoljavajućoj razini, nužno je još intenzivnije nastaviti s preventivnim javnozdravstvenim aktivnostima i edukacijom populacije po načelima Andrije Štampara. Uz sve pohvale dosadašnjim brojnim partnerskim organizacijama, nadamo se u budućnosti dodatno proširiti krug suradnika, uz nadu da će se postupak financiranja projekata postati još transparentniji i javna sredstva dodjeljivati onima koji će njima najbolje raspolagati na dobrobit svih građana, kako u segmentu javnog

zdravstva, tako i u drugim područjima djelovanja.

Literatura

Arena R, Guazzi M, Lianov L, Whitsel L, Berra K, Lavie CJ, Kaminsky L, Williams M, Hivert MF, Franklin NC, Myers J, Dengel D, Lloyd-Jones DM, Pinto FJ, Cosentino F, Halle M, Gielen S, Dendale P, Niebauer J, Pelliccia A, Giannuzzi P, Corra U, Piepoli MF, Guthrie G, Shurney D (2015) Healthy Lifestyle Interventions to Combat Noncommunicable Disease—A Novel Nonhierarchical Connectivity Model for Key Stakeholders: A Policy Statement From the American Heart Association, European Society of Cardiology, European Association for Cardiovascular Prevention and Rehabilitation, and American College of Preventive Medicine. *Eur Heart J* 36(31):2097-2109.

Hrvatski zavod za javno zdravstvo (2014) Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2014. godinu. Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb.

World Health Organization (2014) Global status report on noncommunicable diseases 2014. World Health Organization, Geneva.

THE PROJECT HEALTH FOR ALL

Jakov Ivković¹, Ivan Vukoja^{1*}, Danko Relić^{1,2}, Mario Mašić¹, Olga Plazibat¹, Vesna Jureša^{1,2}, Jadranka Božikov^{1,2}, Vida Demarin³

¹Association of People's Health Andrija Štampar, Rockefellerova 4, 10000 Zagreb, Croatia

²Andrija Štampar School of Public Health, School of Medicine University of Zagreb, Rockefellerova 4, 10000 Zagreb, Croatia

³Society for neuropsychiatry, Kvaternikov trg 9, 10000 Zagreb, Croatia

Summary

Association of People's Health Andrija Štampar has launched the project "Health for all" which is recognized by the Ministry of Health of the Republic of Croatia and was among the best rated. Project is imbued with the idea that the person should not be seen solely through the prism of the disease and simplify to it, but that each person should be observed in the unity of his physical, mental, social and spiritual condition. According to the principles of Andrija Štampar, professionals should perform among the population not only in health care institutions. Educational and promotional activities among the general population to promote healthy lifestyles and the importance of health and disease prevention are also the goals. The objectives are identification of health problems and dangers to public health, promoting healthy lifestyles and preventing and combating disease risk factors, reduction of social inequalities in health care and health promotion. The importance of health promotion is not just the task of national and local health policies, institutions, professionals, but also of civil society organizations to strengthen the capacity to implement and some future programs and projects to promote and preserve health.

Keywords: Association of People's Health Andrija Štampar, Health for all, Ministry of health of the Republic of Croatia, population, public health activities